

STORTINGET

Innst. 277 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 45 L (2025–2026)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven (utnyttelse av overskuddsvarme og krav til automatiske styringssystemer)

Til Stortinget

Innledning

Energidepartementet fremmer i proposisjonen forslag til endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven).

Det foreslås flere endringer i bestemmelser i energiloven kapittel 7 om energiplanlegging og kost-nytteanalyser, samt en endring i en bestemmelse i lovens kapittel 8 om energitilstand i bygninger og energikartlegging i store foretak.

Forslaget til endringer i kapittel 7 består for det første i å ta terskelverdiene for hvilke anlegg som omfattes av plikten til å gjennomføre kost-nytteanalyse (analyseplikt), ut av energiloven § 7-2 og innarbeide disse i forskrift 25. september 2024 nr. 2263 om kost-nytteanalyse av mulighetene for å utnytte overskuddsvarme (forskrift om overskuddsvarme). I høringsforslaget ble også terskelverdiene foreslått senket. For termiske kraftverk ble grensen foreslått senket fra 20 MW til 10 MW, for industrianlegg fra 20 MW til 8 MW, for datasentre fra 2 MW til 1 MW, og for andre anlegg fra 20 MW til 7 MW. Departementet foreslo også enkelte terminologiske endringer. Det viktigste forslaget var at «samlet innfyrt termisk effekt» og «samlet tilført elektrisk effekt» skulle endres til «gjennomsnittlig årlig samlet energitilførsel» for termi-

ske kraftverk, industrianlegg og andre anlegg. Dermed likestilles ulike energikilder i større grad enn i dag, og dette har også betydning for om et anlegg er over eller under terskelverdien. Departementet tar sikte på at terskelverdiene og terminologien skal endres som foreslått, og vil komme tilbake til dette i forbindelse med nødvendige endringer i forskrift om overskuddsvarme. Et forslag til forskriftsendringer sendes på offentlig høring som egen sak.

For det andre foreslår departementet at plikten til å gjennomføre kost-nytteanalyse ved omfattende oppgradering skal gjelde for alle typer anlegg som nevnt i § 7-2 første ledd, inkludert fjernvarme- og fjernkjøleanlegg, datasentre og andre anlegg.

For det tredje foreslår departementet at energiloven § 7-3 om innholdet i kost-nytteanalyser endres. Når det gjelder industrianlegg og datasentre, foreslås det presisert at analysen også skal omfatte en vurdering av kostnader og fordeler som kan oppstå ved å bruke egen overskuddsvarme til å dekke eget varmebehov. Det foreslås også en ny bestemmelse om at analysen skal omfatte utnyttelse av overskuddsvarme fra nærliggende anlegg og datasentre når nye industrianlegg og andre anlegg med varmebehov planlegges oppført eller omfattende oppgradert.

For det fjerde foreslår departementet å endre energiloven § 7-4 annet ledd slik at tiltakshavere som en hovedregel ikke kan bygge eller oppgradere anlegg som nevnt i § 7-2 første ledd, uten at overskuddsvarmen utnyttes, dersom kost-nytteanalysen viser at fordelene ved dette er bedriftsøkonomisk lønnsomt. Det foreslås at departementet etter søknad kan fatte enkeltvedtak om unntak fra kravet. Forslaget til endring av § 7-4 innebærer også at dagens unntak for datasentre og andre anlegg fjernes.

Endringene i energiloven kapittel 8 omhandler automatiske styringssystemer for bygninger. Departementet foreslår å lovfeste et krav til automatiske styringssystemer gjennom et nytt tredje ledd i energiloven § 8-4. Bakgrunnen for dette er å oppfylle krav som følger av bygningsenergidirektivet fra 2018. Kravet om automatiske styringssystemer innebærer at eiere av bygninger med høyt varme- eller kjølebehov skal installere automatisk styringssystem for varme- og klimaanlegg, der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Siden virkeområdet til energiloven § 8-4 utvides, foreslår departementet også å endre bestemmelsens overskrift.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vil medføre begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige. At flere tiltakshavere omfattes av kravet om å gjennomføre en kost-nytteanalyse, vil innebære at flere analyser sendes til NVE for godkjenning.

En hovedregel om å utnytte overskuddsvarme vil ikke medføre økte økonomiske eller administrative kostnader for myndighetenes arbeid med tilsyn og kontroll.

Etter dagens regelverk kan NVE i enkeltvedtak fastsette at et anlegg ikke kan bygges eller oppgraderes uten at overskuddsvarmen utnyttes. Dette krever administrative ressurser hos NVE, og eventuelt departementet som klageinstans. Gjennomføring av vedtak kan være tid- og ressurskrevende ettersom det vil kunne inkludere lokale myndigheter, fjernvarmeselskap og andre mulige brukere av overskuddsvarmen. En hovedregel om utnyttelse av overskuddsvarme dersom kost-nytteanalysen viser at fordelene ved dette er større enn kostnadene, vil avgrense oppgavene for myndighetene. Den foreslåtte endringen vil samtidig innebære at NVE vil kunne motta søknader om unntak fra krav om utnyttelse av overskuddsvarme, noe som vil kreve saksbehandling i NVE samt hos departementet som klageinstans. I høringsvaret sitt har NVE vist til at det vil være enklere å administrere den foreslåtte unntaksordningen, enn å skulle fatte enkeltvedtak etter dagens ordning.

Flere tiltakshavere skal veiledes og føres tilsyn med som følge av forslaget til endringer i regelverket. NVE anslår et økt behov på ett til to årsverk til drift, tilsyn og veiledning dersom regelverket utvides slik at flere virksomheter omfattes av kravet om å gjennomføre en kost-nytteanalyse. Departementet legger til grunn at eventuelle økte kostnader for energimyndighetene vil dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Forslaget til lovendringer forventes å legge til rette for bedre utnyttelse av energiressursene, ved at anvendbar overskuddsvarme kan benyttes fremfor knappe kraftressurser. Energieffektivisering ved gjenbruk av

overskuddsvarme vil kunne bidra til å begrense naturinngrep som følge av nettutbygging og energiproduksjon. Hvor stor betydning lovforslaget får, vil imidlertid avhenge av at kost-nytteanalysen avdekker lønnsomme prosjekter, og at de gjennomføres, samt omfanget av nyetableringer og oppgraderinger av anlegg.

Forutsetningen om at kravet om automatisk styringssystem kun vil gjelde dersom det er teknisk og økonomisk gjennomførbart, innebærer at det vil ha en begrenset økonomisk belastning på aktørene som må forholde seg til kravet. I tilfeller der kravet utløser søknadsplicht, vil byggesøknaden medføre økte utgifter for byggeiere og at kommunene får flere søknader til behandling. Forslaget er ikke ventet å medføre økte kostnader for kommunene knyttet til saksbehandling.

NVE vil få i oppgave å føre tilsyn. Det forventes at kravet vil medføre en begrenset økning i NVEs tilsynsvirksomhet, og det legges til grunn at NVEs kostnader vil dekkes over gjeldende budsjetter.

Komiteens behandling

Komiteen har invitert til og mottatt skriftlige innspill til saken. Høringsinnspillene er tilgjengelige på saksiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anne Hagenborg, lederen Mani Hussaini, Linda Monsen Merkesdal, Torbjørn Vereide og Solveig Vik, fra Fremskrittspartiet, Kristoffer Sivertsen, Rikard Spets, Morten Stordalen og Tor Mikkell Wara, fra Høyre, Kari Sofie Bjørnsen og Aleksander Stokkebø, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Senterpartiet, Ole Herman Sveian, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Frøya Skjold Sjursæther, og fra Venstre, Grunde Almeland, viser til Prop. 45 L (2025–2026) Endringer i energiloven (utnyttelse av overskuddsvarme og krav til automatiske styringssystemer).

Komiteen viser til at lovforslaget medfører endringer i energilovens kapittel 7 og 8. Proposisjonen begrunner endringene blant annet med å legge bedre til rette for utnyttelse av overskuddsvarme, samt energieffektivisering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at flere høringsinstanser har kritiske merknader til nedjustering av terskelverdiene for anlegg som skal omfattes av krav om kost-nytteanaly-

ser, samtidig som plikten også utvides til å gjelde oppgradering av eksisterende anlegg.

Disse medlemmer vil peke på en risiko for at forslaget pålegger industrielle virksomheter en kostbar og lite målrettet utredningsplikt, også i tilfeller hvor slike vurderinger uansett ville blitt gjennomført der forholdene ligger til rette for det. Etter disse medlemmers syn kan dette føre til økt byråkrati og høyere kostnader, uten tilsvarende nytte. Departementet har etter disse medlemmers vurdering ikke fremlagt en tilstrekkelig faglig begrunnelse for hvorfor datasentre skal underlegges en lavere terskel for kost-nytteanalyser enn annen industri, eller presentert anslag for de samlede konsekvensene for næringslivet.

Disse medlemmer deler departementets vurdering av at datasentre i mange tilfeller kan lokaliseres nærmere bebygde områder enn annen industri, og at nærhet til fjernvarmenett kan legge til rette for effektiv utnyttelse av overskuddsvarme. Samtidig vil disse medlemmer understreke at nettkapasiteten ofte er mer presset i slike områder. Videre kan etablering utenfor større befolkningssentre bidra til verdiskaping og arbeidsplasser, samt muliggjøre utnyttelse av kraftressurser som ellers ikke realiseres på grunn av begrensninger i nettet. Dette taler etter disse medlemmers syn for at eventuelle terskler for analyseplikt bør differensieres, blant annet basert på lokasjon og den reelle muligheten for å utnytte overskuddsvarme.

Disse medlemmer vil videre peke på at flere sentrale begreper i lovforslaget, som «teknisk og økonomisk gjennomførbart» og «bedriftsøkonomisk lønnsomt», er skjønnsmessige. Dette kan etter disse medlemmers vurdering skape rettslig usikkerhet, gi rom for ulik praktisering og øke konfliktnivået mellom myndigheter og næringsliv.

Forslag til endringer i energilovens kapittel 7 – utnyttelse av overskuddsvarme

Komiteen viser til at proposisjonen foreslår endringer i kapittel 7 på fire områder. For det første at terskelverdiene for hvilke anlegg som omfattes av analyseplikten, tas ut av energiloven og innarbeides i forskriften om overskuddsvarme. Komiteen merker seg at formålet er å likestille ulike energikilder i større grad enn i dag. For det andre at plikten til å gjennomføre analyse ved omfattende oppgradering skal utvides til å blant annet inkludere fjernvarme- og fjernkjøleanlegg og datasentre. For det tredje at innholdet i analysene utvides slik at de også skal omfatte en vurdering av å dekke eget varmebehov med overskuddsvarme fra egen virksomhet og fra nærliggende anlegg og datasentre. For det fjerde at tiltakshavere som hovedregel ikke kan bygge eller oppgradere anlegg uten at overskuddsvarmen ut-

nyttes ved positiv kost-nytte, og at departementet etter søknad kan fatte enkeltvedtak om unntak fra kravet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre jobber for lavere strømpriser, mer ren kraft til industrien og kostnadseffektive utslippskutt. Da trenger man mer kraft, mer nett og mer effektiv bruk av energien. Den billigste kraften er den man ikke bruker, eller bruker smartere. Mer energieffektivisering og bedre bruk av overskuddsvarme gjør også behovet for utbygging av ny kraft og nett mindre.

Disse medlemmer viser til flere gode høyringsinnspill, blant annet fra Zero, NHO Elektro, WWF og Fornybar Norge, som blant annet påpeker at økt utnyttelse av overskuddsvarme vil avlaste kraftnettet og frigjøre kraft til annet forbruk. Disse medlemmer mener det er positivt at flere anlegg, herunder også flere datasentre, må gjennomføre kost-nytteanalyse for bruk av overskuddsvarme. Disse medlemmer er enige i at man som hovedregel klart bør utnytte overskuddsvarmen ved positiv kost-nytte.

Forslag til endringer i energilovens kapittel 8 – krav til automatiske styringssystemer

Komiteen viser til at proposisjonen foreslår å gjøre endringer i de oppstilte kravene, nærmere bestemt at eiere av bygninger med høyt varme- eller kjølebehov skal installere automatisk styringssystem for varme- og klimaanlegg der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i energiloven (utnyttelse av overskuddsvarme og krav til automatiske styringssystemer)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endringer:

§ 7-2 overskriften skal lyde:

(Plikt til å gjennomføre en kost-nytteanalyse av mulighetene for å utnytte overskuddsvarme)

§ 7-2 første og annet ledd skal lyde:

En tiltakshaver skal gjennomføre en kost-nytteanalyse av mulighetene for å utnytte overskuddsvarme ved planlegging av og omfattende oppgradering av følgende anlegg:

- a. termiske kraftverk
- b. *industrianlegg*
- c. fjernvarmenett og fjernkjølenett
- d. *energiproduksjonsanlegg* som planlegges tilkoblet i et eksisterende fjernvarme- eller fjernkjølenett
- e. *datasentre*
- f. andre anlegg som vil ha et høyt behov for tilført energi.

Departementet kan gi forskrift om hvilke tiltakshavere og anlegg som omfattes av første ledd, *herunder hvilke terskelverdier som skal føre til at anlegg omfattes av første ledd.*

§ 7-3 første ledd bokstav c til ny bokstav f skal lyde:

- c. å drive et industrianlegg slik at overskuddsvarmen brukes til å dekke en økonomisk begrunnet etterspørsel, *inkludert eget varmebehov*
- d. å utnytte overskuddsvarme fra nærliggende anlegg og datasentre *når fjernvarme- eller fjernkjølenett planlegges oppført, eller anlegg for energiproduksjon i eksisterende fjernvarme- eller fjernkjølenett planlegges oppført eller omfattende oppgradert*
- e. å drive datasentre som nevnt i § 7-2 første ledd bokstav e og anlegg som nevnt i § 7-2 første ledd bokstav f slik at overskuddsvarmen brukes til å dekke en økonomisk begrunnet etterspørsel, *inkludert eget varmebehov*

- f. *å utnytte overskuddsvarme fra nærliggende anlegg og datasentre når industrianlegg og andre anlegg med varmebehov planlegges oppført eller omfattende oppgradert.*

§ 7-4 annet ledd skal lyde:

Anlegg som nevnt i § 7-2 første ledd kan ikke bygges eller omfattende oppgraderes uten at overskuddsvarmen utnyttes, dersom kost-nytteanalysen viser at fordelene ved dette er større enn kostnadene.

§ 7-4 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan etter søknad fatte enkeltvedtak om unntak fra kravet i annet ledd.

§ 8-4 overskriften skal lyde:

(Bygninger med varme- og klimaanlegg)

§ 8-4 nytt tredje ledd skal lyde:

Eier av bygning med høyt varme- eller kjølebehov skal installere et automatisk styringssystem for varme- og klimaanlegg, der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Departementet kan gi forskrift om hvilke bygninger som er omfattet av plikten til å installere et slikt styringssystem, og om kravets innhold.

II

Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft forskjellige bestemmelser til forskjellig tid.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 12. mai 2026

Mani Hussaini

leder

Grunde Almeland

ordfører